

Fråga om ett villkor i en reseförsäkring, med innebörden att ersättning vid avbokning inte betalas ut om orsaken till avbokningen har samband med graviditet eller förlossning, är diskriminerande och därmed utan verkan.

Beslut 2020-08-10; 2019-04475

HK begärde försäkringsersättning med 19 580 kr.

I sin anmälan till nämnden uppgav *HK* följande. Hon hade beställt en resa till Vietnam innan hon kände till att hon var gravid och betalat den med sitt kreditkort. Därmed fick hon en reseförsäkring hos försäkringsbolaget. Avresan skulle ske den 23 februari 2019.

Den 21 februari 2019 blev hon tvungen att avboka resan på grund av fördröjt missfall. På avbeställningsdagen, då hon var i vecka 10, fick hon instruktion av sin läkare att inte flyga till Vietnam på grund av svåra smärtor och rikliga blödningar. Av ett denna dag utfärdat läkarintyg framgår: ”Ovanstående patient är gravid med beräknad partus 20190917. Hon har i dag undersökts pga blödning i tidig graviditet. Då det föreligger risk för missfall med riklig blödning samt smärta ska patienten ej resa med flygplan till Vietnam.”

Försäkringsbolaget har nekat utbetalning med motiveringen att försäkringen inte gäller vid sjukdom eller olycksfall som har orsakats av graviditet eller förlossning.

Detta undantag framgår inte tydligt på vare sig kreditkortsbolagets eller försäkringsbolagets hemsida. Dessutom är undantaget diskriminerande mot kvinnor och därför utan verkan.

Försäkringsbolaget motsatte sig kravet.

I sitt svar till nämnden uppgav försäkringsbolaget följande. Försäkringsvillkoren är varken otillgängliga eller diskriminerande.

Både förköpsinformation och de fullständiga försäkringsvillkoren är lätt tillgängliga genom länkar på kreditkortsbolagets hemsida. I villkoren framgår tydligt att reseförsäkringen inte täcker kostnader vid avbokning om orsaken till avbokningen har samband med graviditet eller förlossning.

Undantag samt begränsningar vid graviditet eller förlossning i olika kreditkorts reseskydd är varken ovanliga eller lagstridiga om man ser till den svenska tolkningen av EU-direktiven om likabehandling. Riskbedömning och premiesättning ska vara könsneutrala. Däremot får villkoren i denna typ av försäkring begränsa ett av könen med avseende på annat än just sjukdomstillstånd. Graviditet är ingen sjukdom. Missfall är kroppens sätt att avbryta en graviditet, vilket inte är att anse som en sjukdom.

Försäkringsbolaget anser således inte att *HK* har blivit utsatt för diskriminering på grund av kön, då undantaget i avbeställningsskyddet inte står i strid mot gällande lagar och då graviditet inte är att betrakta som ett sjukdomstillstånd.

Allmänna reklamationsnämnden gjorde följande bedömning.

Har undantaget för graviditet eller förlossning varit svårtillgängligt?

Nämnden anser inte att undantaget i försäkringsvillkoren avseende graviditet eller förlossning har varit svårtillgängligt. Undantagets laglighet ska därför prövas i ärendet.

Är undantaget utan verkan enligt diskrimineringslagen?

Enligt villkoren gäller avbeställningsskyddet för resa som kostar minst 1 000 kr per försäkrad vid akut sjukdom, olycksfall, dödsfall, brand eller annan plötslig och oförutsedd händelse i bostaden med följande undantag: ”Försäkringen ersätter inte kostnader i samband med avbokning om orsaken till avbokningen har samband med graviditet eller förlossning.”

ARN har i ett tidigare beslut (2014-10-08 med änr 2014-03522) godtagit undantaget, när den försäkrade hade avbeställt en resa på grund av en komplikation hos fostret.

Nämnden gör nu följande bedömning av frågan om undantaget är utan verkan enligt diskrimineringslagen (2008:567).

Tillämpliga lagbestämmelser

Enligt diskrimineringslagen 1 kap. 3 § är ett avtal som inskränker någons rättigheter eller skyldigheter enligt lagen utan verkan i den delen.

Diskrimineringslagen har enligt 1 kap. 1 § till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön m.m.

Med diskriminering avses enligt lagens 1 kap. 4 § dels direkt diskriminering, innebärande att någon missgynnas om missgynnandet har samband med bl.a. kön, dels indirekt diskriminering, innebärande att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön m.m., såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet.

Från utgången av år 2012 är diskrimineringslagen tillämplig på försäkringstjänster som tillhandahålls allmänheten av ett försäkringsbolag, se 2 kap. 12 §.

Enligt 2 kap. 12 a § första stycket hindrar inte förbudet mot diskriminering i 12 §, när det har samband med kön, att kvinnor och män behandlas olika i fråga om tjänster eller bostäder, om olikbehandlingen har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet. I proposition 2011/12:122 anförts på s. 17 f. att försäkringsbolag även framöver får erbjuda könsspecifika försäkringar, t.ex. för prostatacancer, bröstcancer och livmodercancer. Sådana försäkringar anses alltså – om de över huvud taget kan anses missgynna det andra könet – ha ett berättigat syfte. I den ursprungliga propositionen till diskrimineringslagen (2007/08:95 s. 521) nämndes skyddade boenden för kvinnor som ett exempel på en könsspecifik bostadstjänst som fyllde ett berättigat syfte etc.

Enligt lagens 2 kap. 12 a § andra stycket får en persons könstillhörighet i viss utsträckning påverka försäkringspremierna. Denna bestämmelse saknar alltså betydelse när det gäller försäkringens omfattning eller undantag från försäkringsskyddet.

Bedömning av det aktuella undantaget

Undantaget i den aktuella försäkringens villkor vid graviditet och förlossning avser inte ett kriterium, som framstår som könsneutralt men indirekt missgynnar kvinnor, utan innebär en olikbehandling som har ett omedelbart samband med kön. Det utgör därför en direkt diskriminering. Därmed är det inte heller fråga om en sådan skenbart könsneutral riskfaktor som behandlas i propositionen 2011/12:122 på s. 14 och som där sägs kunna möjliggöra prisdifferentiering.

Fastän ett berättigat syfte kan ha betydelse endast vid indirekt diskriminering enligt den generella bestämmelsen i 1 kap. 4 §, kan ett berättigat syfte enligt 2 kap. 12 a § första stycket vid försäkrings- och bostadstjänster ha betydelse även när olikbehandlingen har ”samband med kön”, alltså vid direkt diskriminering. Det måste därför prövas om försäkringens undantag för graviditet och förlossning har ett berättigat syfte i diskrimineringslagens mening.

Undantaget avseende graviditet och förlossning syftar inte till att gynna ett kön på grund av dess könsspecifika risker, motsvarande de exempel som nämns i motiven till diskrimineringslagen. Tvärtom är det fråga om ett missgynnande av kvinnor på grund en könsspecifik risk. Undantaget står dessutom i direkt strid mot lagens ändamål att motverka diskriminering och att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön.

Försäkringens villkor, att försäkringsskyddet inte gäller om avbeställningen har samband med graviditet eller förlossning, är alltså utan verkan.

Har HK:s komplikationer varit en akut sjukdom i försäkringsvillkorens mening?

Försäkringsbolagets invändningar mot HK:s krav är att villkoren var lätt tillgängliga och att villkoren inte är diskriminerande. Invänt i diskrimineringsresonemangen har bolaget anfört att graviditet inte är en sjukdom. Det medför att ställning behöver tas till frågan om det över huvud taget föreligger ett försäkringsfall. Försäkringen täcker ju bara avbeställning vid akut sjukdom, olycksfall, dödsfall, brand eller annan plötslig och oförutsedd händelse i bostaden.

Något skäl att ge bolaget tillfälle att komplettera sin inställning i frågan om HK drabbats av en akut sjukdom finns inte.

Graviditet som sådan är naturligtvis inte en sjukdom. Vad som orsakat avbokningen är emellertid påstådda blödningar och smärta i samband med graviditet. Sådana komplikationer medför en försämring av normala fysiologiska funktioner, behandlas inom sjukvården och kan föranleda såväl sjukskrivning som sjukersättning. Försäkringsbolaget förefaller självt ha ansett att komplikationer i samband med graviditet kan utgöra en sjukdom, eftersom det i försäkringsvillkoren görs ett, annars onödigt, undantag från försäkringens omfattning när avbokningen har samband med graviditet.

HK:s uppgifter om sitt hälsotillstånd vid avbeställningen den 21 februari 2019 är styrkta genom läkarintyget. Nämnden anser att hennes komplikationer var så allvarliga att de utgjorde en sjukdom och att denna, med hänsyn till att avresan skulle ske två dagar senare, var akut i försäkringsvilkorens mening.

Försäkringsbolaget ska därför rekommenderas att betala 19 580 kr till HK.

Skiljaktig mening

Två ledamöter var skiljaktiga och anförde följande.

Försäkringsbolaget förefaller inte ha tagit ställning till huruvida HK:s komplikationer – om de ska anses ha varit en sjukdom – var akuta. Nämnden borde därför ha avskrivit ärendet och uppmanat parterna att på nytt pröva frågan om försäkringsfall föreligger med utgångspunkt i att villkorets undantag, att försäkringsskyddet inte gäller om avbeställningen har samband med graviditet, är utan verkan.